

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI

2021 YILI

ÜRETİMDEN SATIŞLARINA GÖRE

100 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU DEĞERLENDİRMESİ

Ender YORGANCILAR
Yönetim Kurulu Başkanı

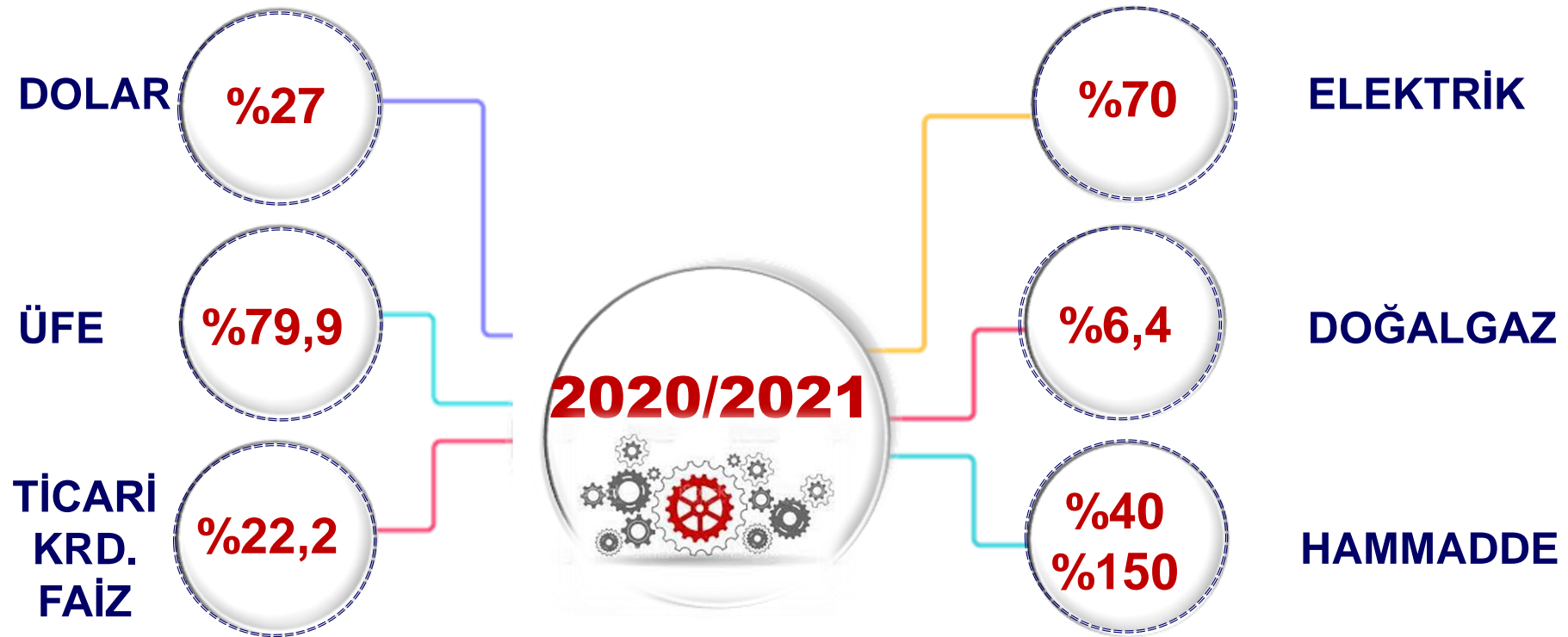
24 Mayıs 2022/09.30

2021 YILINDA MAKRO EKONOMİK VERİLER OLDUKÇA OLUMLU

GÖSTERGELERLE TÜRKİYE	2018	2019	2020	2021
Büyüme Oranı (%)	3,0	0,9	1,8	11,0
İmalat Sanayi Büyüme Oranı (%)	1,7	-2,4	3,1	17,2
Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık % Değişim)	1,9	-0,6	1,5	19,6
İhracat (Bir Önceki Yıla Göre % Değişim)	7,7	2,1	-6,2	32,8
İthalat (Bir Önceki Yıla Göre % Değişim)	-3,2	-9,0	4,4	23,6
PMI	48,0	47,5	50,0	52,1
İmalat Sanayide Teşvikli Yatırımlar-Milyon TL	109.106	100.857	189.055	193.915
(Toplam İçindeki Payı) %	%55,5	%53,3	%65,9	%68,2
Kapasite Kullanım Oranı (%)	76,8	75,9	71,9	76,6
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	18.737	21.135	11.221	11.887
Özel Sektörün Dış Borcu (Milyar \$)	223	188	173	169
İşsizlik Oranı (%)	10,9	13,7	13,1	12,1
1 Yıla Kadar Vadeli TRY Üzerinden Açılan Mevduat Faizi (%)	18,32	17,48	9,95	17,57
Tüketici Fiyat Endeksi-TÜFE (%)	20,30	11,84	14,60	36,08
Dünya Ekonomik Büyüme Oranı (%)	3,6	2,9	-3,1	6,1
Dünya Mal ve Hizmet Ticareti Hacmi (%)	4,0	0,9	-7,9	10,1
CDS	306,1	365,9	467,3	414,0

2020/2021 MALİYET DEĞİŞİMİ (%)

ANKETİN DEĞERLENDİRME AŞAMASI

100 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU anket çalışmamıza **40** yıldır aralıksız devam etmekteyiz.

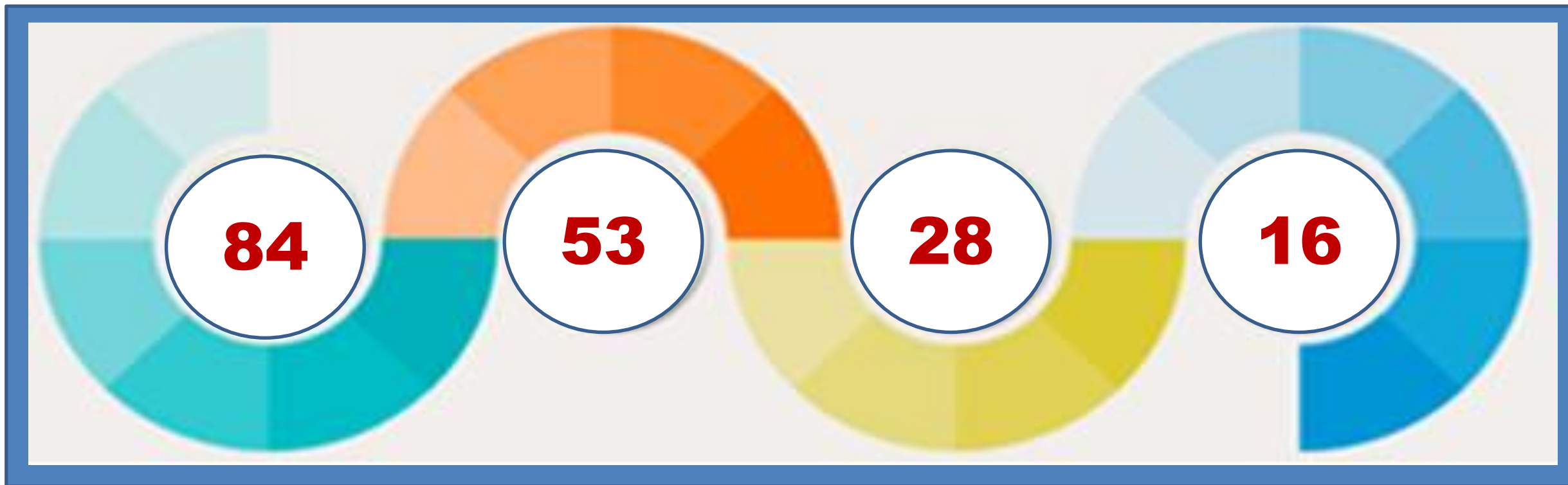

- Üretimi ve merkezi İzmir'de olan firmaların Türkiye genelindeki üretim rakamları değerlendirilmeye alındı.
- Üretimi İzmir dışında olan üyelerimiz çalışmaya dahil edilmedi.
- İzmir'de üretimi olup, merkezi farklı şehirlerde olan firmaların sadece İzmir rakamları alındı.

FİRMALARIN ÜRETİM YERLERİ

FİRMA SAYISI AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

**Kar
Bildiren
Firma
Sayısı**

**Ar-Ge
Yapan
Firma
Sayısı**

**Yabancı
Sermayeli
Firma
Sayısı**

**Zarar
Bildiren
Firma
Sayısı**

100 BÜYÜK FİRMANIN SEKTÖREL ÜRETİMDEN SATIŞLARI

SEKTÖR	Firma Sayısı	Üretimden Satışlar (TL)	Toplam İçindeki Pay (%)
KİMYASAL VE PLASTİK ÜRÜNLER SANAYİ	21	137.478.638.992	56,3
GIDA SANAYİ	22	38.943.792.325	15,9
DEMİR-ÇELİK, METAL VE DÖKÜM SANAYİ	16	30.686.379.146	12,6
TAŞIT VE OTOMOTİV YAN SANAYİ	11	13.006.482.308	5,3
TEKSTİL VE DERİ ÜRÜNLERİ SANAYİ	8	8.236.518.270	3,4
KAĞIT VE BASIM SANAYİ	5	5.006.122.677	2,1
MADEN, TOPRAK, MERMER ve CAM SANAYİ	6	3.764.685.200	1,5
MAKİNA SANAYİ	4	2.474.883.084	1,0
ELEKTRİK-ELEKTRONİK SANAYİ	4	2.365.911.988	1,0
İNŞAAT SANAYİ	1	1.243.212.284	0,5
AĞAÇ VE MOBİLYA SANAYİ	1	606.426.717	0,2
ÇEŞİTLİ İMALAT SANAYİ	1	368.501.379	0,2
TOPLAM	100	244.181.554.370	100,0

100 büyük firmanın üretimden satışlarının %84,8'i kimya ve plastik, gıda ve demir-çelik-metal-döküm sanayide yoğunlaşmıştır.

100 BÜYÜK FİRMANIN SEKTÖREL İHRACATI

SEKTÖR	İhracat (Dolar)	Toplam İçindeki Pay (%)
KİMYASAL VE PLASTİK ÜRÜNLER SANAYİ	2.909.096.463	37,0
GIDA SANAYİ	1.430.833.104	18,2
DEMİR-ÇELİK, METAL VE DÖKÜM SANAYİ	1.248.238.605	15,9
TAŞIT VE OTOMOTİV YAN SANAYİ	945.622.525	12,0
TEKSTİL VE DERİ ÜRÜNLERİ SANAYİ	596.139.862	7,6
MADEN, TOPRAK, MERMER ve CAM SANAYİ	299.218.779	3,8
MAKİNA SANAYİ	160.628.383	2,0
ELEKTRİK-ELEKTRONİK SANAYİ	141.586.997	1,8
KAĞIT VE BASIM SANAYİ	115.721.223	1,5
ÇEŞİTLİ İMALAT SANAYİ	16.943.891	0,2
TOPLAM 100	7.864.029.832	100,0

100 büyük firmanın ihracatının %83,1'i kimya ve plastik, gıda, demir-çelik-metal-döküm ve taşıt-otomotiv yan sanayi tarafından gerçekleştirilmiştir.

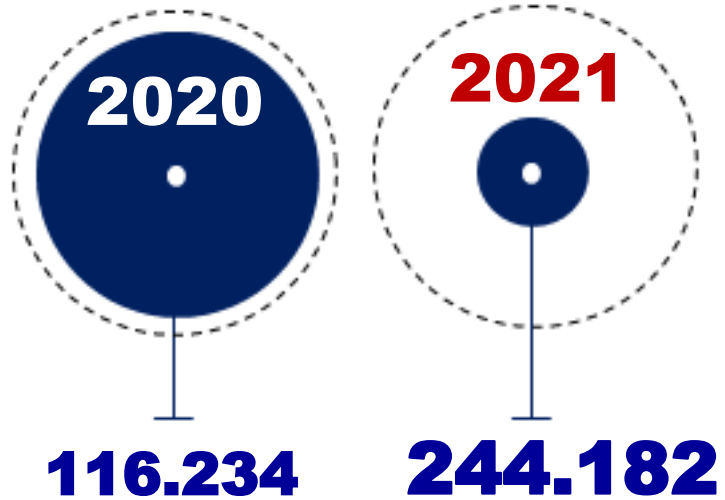
ÜRETİMDEN SATIŞLARINA GÖRE İLK 10 ÜYEMİZ (MİLYON TL)

1	↔	STAR RAFİNERİ A.Ş.-ALİAĞA ŞB.	55.306
2	↔	TÜPRAŞ-İzmir Rafineri Müd. (Kons.)	44.048
3	↔	PETKİM A.Ş.	19.494
4	↔	İZMİR DEMİR ÇELİK	9.612
5	↑	ABALIOĞLU YAĞ SANAYİ	XX
6	↓	PHILSA PHILIP MORRIS	5.681
7		ABALIOĞLU LEZİTA	4.079
8	↓	JTI TÜTÜN	4.072
9	↑	KOCAER HADDECİLİK	4.064
10	↑	ÖZKAN DEMİR ÇELİK	3.936

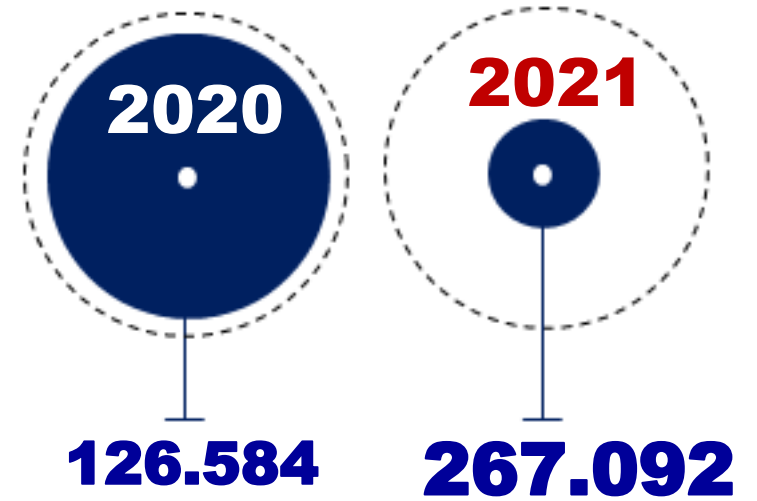
İlk 10 firma, 100 büyük firmanın üretimden satışlarının %64'ünü gerçekleştirmektedir.

100 BÜYÜK FİRMANIN SATIŞ PERFORMANSI (Milyon TL)

ÜRETİMDEN SATIŞLAR

NET SATIŞLAR

Bir önceki yıla göre 100 Büyük Firma'nın

- Üretimden Satışları **%110**
- Net Satışları **%111**
- Diğer Satışları **%121** arttı.
- Üretim, net satışlar içindeki payı, **%91,5** olarak gerçekleşti.

ÜFE %80

CARİ VE REEL DEĞİŞİM ORANI (%)

	2020	2021	CARİ DEĞİŞİM ORANI (%)	REEL DEĞİŞİM ORANI (%)
Üretimden Satışlar	116.234	244.349	110	50
Özkaynak	28.145	44.355	58	12
Borçlar	116.453	201.804	73	23
Net Satışlar	126.584	267.092	111	50
Bilanço Karı	8.375	21.640	158	84
Bilanço Zararı	7.130	12.781	79	28

100 BÜYÜK FİRMANIN DIŞ TİCARET PERFORMANSI

(Milyon \$)

İHRACAT

%40 ↑

—

İTHALAT

%158 ↑

=

NET İTHALATÇI

%331 ↑

100 büyük firma ihracatının üretimden **satışlar içindeki payı %28** olup,

Net ithalatçı görünümünü artırarak korumaktadır.

100 büyük firma, 2020 yılında %15 azalan ihracatını, 2021 yılında Pandemide artan talep etkisi ile %40 artırmayı başarmıştır. %158 oranında artan ithalat, ihracatın ithalata bağımlılığını çok net bir şekilde ortaya koymaktadır.

2021 EBSO 100**%0,21****100 Büyük Firmanın %59'u****2020 İSO 500****%0,47****500 Büyük Firmanın %54,2'si****Ar-Ge harcaması bildirdi.**

Türkiye'nin GSYH'sı içinde Ar-Ge harcamalarının payı **binde 28** iken, en büyük üreticilerimizin de ar-ge harcamalarının net satışlar içindeki payı **binde 36'dan binde 21'e gerilemiştir**. Ar-Ge harcaması da %22 oranında artarak 550 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Katma değerli üretim hedefimizden oldukça uzağız.

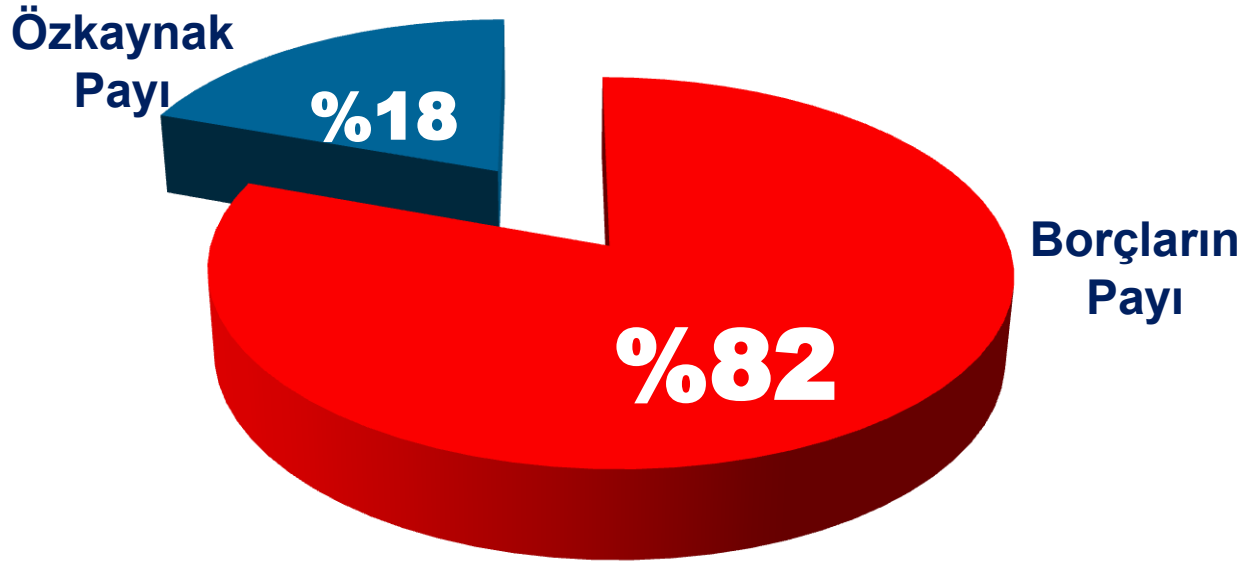
100 BÜYÜK FİRMANIN BORÇLULUK PERFORMANSI (%)

Borç/özkaynak oranı, firmaların finansman ihtiyacını özkaynaklarıyla mı, yoksa borç yoluyla mı giderdiğini anlamamızı sağlıyor.

Borçların özkaynaklar büyüklüğünün 4 katına ulaşması, gerek küresel, gerekse ulusal piyasalardan borç çevirme riskini ve finansman maliyetlerini ciddi şekilde arttıracaktır. Bu gelişmede pandemi sürecinde firmaların desteklenmesi yerine krediye yönlendirilmesinin de etkisi olmuştur.

Son 10 yılın en yüksek verisi olan; **EBSO 100 Büyük Firma'da oran %455'e kadar** çıkmıştır. Kur artışlarının sebep olduğu maliyet artışları ve bilanço zararı ile yükselen faizler bu oranı tetiklemektedir. 2020 yılında, ISO 500'de oran %216 idi.

Firmaların toplam aktifleri içinde borç ve özkaynak payı, kaynak yapısındaki dengeyi göstermesi açısından önemlidir.

EBSO 100 Büyük Firma'da aktifler içinde özkaynakların payı son 11 yılın en düşük düzeyine **%18'e kadar geriledi**. Bu oran, 2020 İSO 500'de **%32**'dir. Özkaynak yaratmada firmalar zorlanmaktadır. Kaynak yapısı içerisinde borçların oranının her yıl yükselerek **%82'ye** ulaşması, çarpıklığı göstermesi açısından da önemlidir.

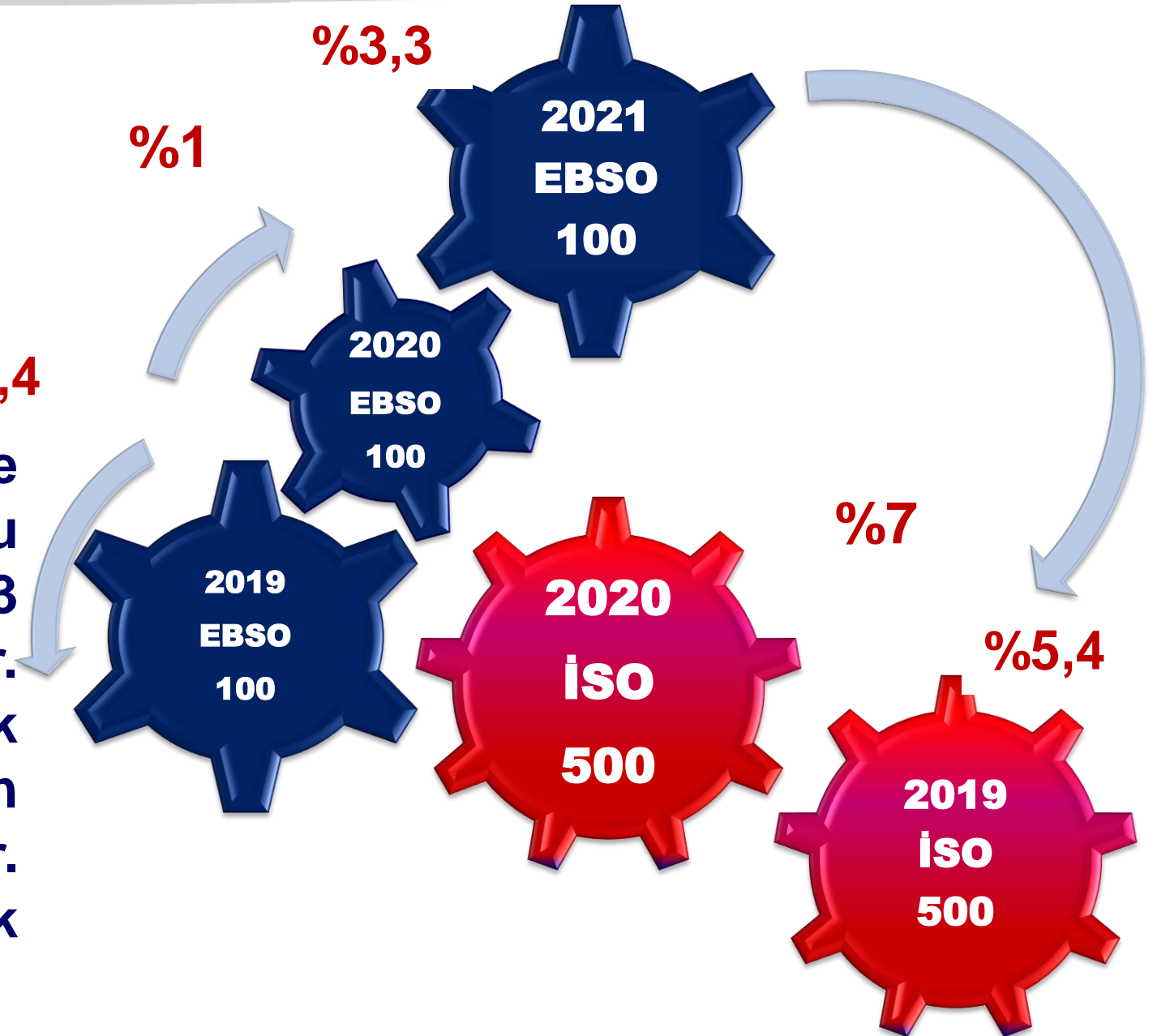
Yüksek oranda artan kur, artan maliyetler ve istikrarsız talep gelişmeleri mali açıdan kırılganlığı artırırken, borçlanmayı beslemektedir. Yıllar itibari ile artan bir şekilde faaliyetler borçla sürdürülmektedir. Diğer yandan, Reel sektörün dış borcu da 169 milyar dolar seviyesindedir. Bu koşullarda firmalar daha büyük bir enerji ve zamanı, üretim ve pazarlamaya değil, finansal yönetime ayırmak zorunda kalmaktadır.

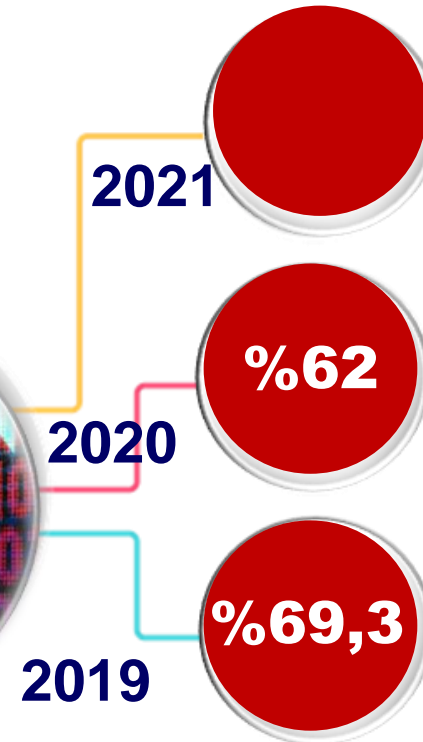
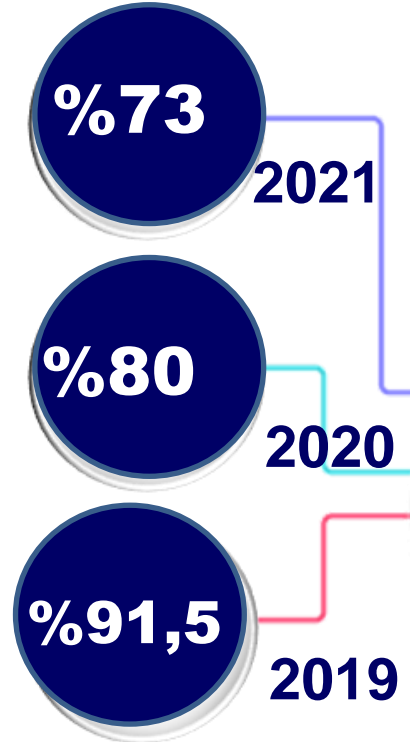
Karlılık oranları, işletme kaynaklarının ne ölçüde etkin kullanıldığını gösterir.

Pandemi döneminde özellikle artan dış talep karlılığa olumlu yansımış ve oranı %3,3 seviyesine yükseltmiştir. Ancak, bu düzeyde karlılık oranı ile sermaye biriminin artması olası görünmemektedir. Ayrıca, bu oran hala 500 büyük firma karlılığının gerisindedir.

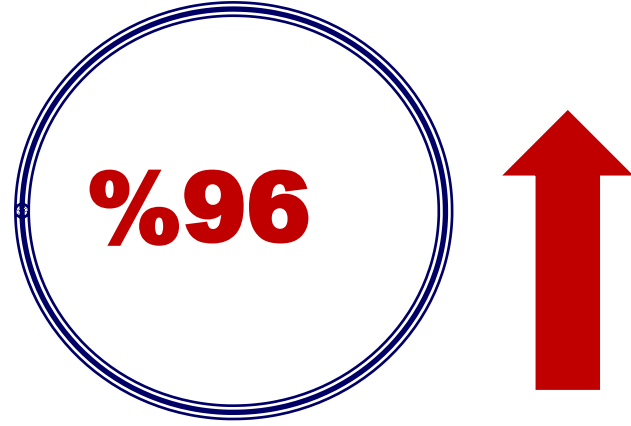

FİNANSMAN GİDERLERİNİN FAALİYET KARI İÇİNDEKİ PAYI (%)

EBSO 100**İSO 500****FİNANSMAN
GİDERİ/
FAALİYET
KARI (%)**

Finansman yükü, KOBİ'lerimizde olduğu gibi 100 Büyük Firma için de en önemli sorundur. Küresel ekonomideki olumsuz gelişmelere, ülke özelindeki belirsizlikler ve kırılmalıklar da eklenince yük artmaktadır. 2021 yılında firma beyanlarına göre; faiz gideri %61, borçlar ise %73 oranında artarken, ana faaliyetlerinden elde edilen karın %73'ünün finansman giderlerine ayrılıyor olması önemli bir sorundur. Bu veriler de gelecek yıllar için bir ön uyarı niteliğinde.

DEVREDEN KDV YÜKÜ

100 Büyük Firmamızın devreden KDV miktarı bir önceki yıla göre; %96 oranında artarak 1.705.502.087 TL'ye ulaşmıştır.

Firmalar, bir yandan borçlarını artırırken, diğer yandan devreden KDV ile devlete borç vermeye devam etmektedir. Konu acilen çözülmelidir.

1. 2021 yılında 100 büyük firmaya ilişkin reel ve finansal temel göstergelerin 2020 yılına göre daha olumlu gelişmesinin birkaç ana sebebi var:

- Pandeminin karanlık yüzünü gösterdiği 2020 yılındaki kötü performanstan dolayı olumlu baz etkisinin ortaya çıkması, bir başka deyişle referans yıl olarak 2020'nin oldukça kötü geçmesi
- Artan hammadde fiyatları ile lojistik maliyetleri ve ayrıca kur dalgalanmalarının getirdiği belirsizlik nedeniyle gerek üretim gerekse tüketim sürecinde talebin öne çekilmesi, bir başka deyişle yarının talebinin bugüne kaydırılması,
- Hammadde temininde yaşanan tıkanıklıklar nedeniyle, ileriye dönük stok yapma ihtiyacı.

2. Üretim ve ihracat artarken, ithalatın çok daha fazla artmaya devam ediyor olması cari açık ve ödemeler bilançosu krizi ihtimalini artırmaktadır. Yüksek oranlı kur artışına rağmen, bu durumun devam etmesi ekonomide yapısal değişim zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Dışarıya olan bağımlılığımızı her alanda azaltmak zorundayız.

3. Her geçen yıl daha da belirginleşen kaynak yapısındaki bozulma ve özkaynaklardan daha yüksek oranda artan borçluluk firmaların önünde risk oluşturmaya devam ediyor. Adeta günü kurtarmak için yarınları feda eder durumdayız.

BUGÜNE BAKTIĞIMIZDA YILIN 2. YARISINA DOĞRU SİSLİ GÖRÜNÜM: KÜRESEL ARZ ŞOKU

- Küresel tedarik zincirlerinde yeniden kırılma ve bozulma ihtimali
- Enerji, hammadde, navlun ve değerli metallerin fiyatlarında artış eğilimi
- ABD ve AB'de parasal genişlemenin sona ermesinin getireceği yeni risklerin varlığı
- Yüksek enflasyon sürecinin dengeleri bozuyor olması
- Enerji ve gıdada arz güvenliğine ilişkin belirsizliklerin, geleceği tehdit etmesi
- Jeopolitik risklerin sorunları artırıyor olması

Türkiye ekonomisindeki yapısal sorunlar ve politika tercih hatalarına; tüm öncelikleri değiştiren Pandemi, söz konusu küresel sorunlar ve tüm mal ve hizmette fiyat dengesini bozan Ukrayna-Rusya savaşı eklenince, ekonomi çok yüksek enflasyon, yüksek kur, faiz çıkmazının içine girmiştir.

REKABET EDEBİLMEK İÇİN

NİTELİKSEL BİR SIÇRAMA İHTİYACI VAR!

**HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ, YARGI
BAĞIMSIZLIĞI**

KURUMLARIN BAĞIMSIZLIĞI

LİYAKATIN ESAS ALINMASI

NİTELİKLİ EĞİTİM

DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN YERLEŞMESİ

**İNŞAAT DEĞİL TARIM VE SANAYİ
ODAKLI BİR EKONOMİ**

**DIŞ POLİTİKADA STRATEJİK VE BARIŞÇIL
DİPLOMASİ ADIMLARI**

**ÜRETİM YOKSA
KALKINMAK
HAYALDİR.**

@EYorgancilar
@ebsoorgtr

TEŞEKKÜRLER